

Spørsmål 112 (2024) fra Tanja Vatnås (SP): Vold, trakassering og forsømmelse av eldre i sykehjem

Til: Kommunedirektøren
Fra: Tanja Vatnås (SP)

Dato: 27.06.2024
Saksnr: 24/00101-112
Deres ref:

Våre beboere i sykehjem er en gruppe svært sårbare eldre. Det er flere felles trekk som gjelder mange av beboerne som høy alder, kognitive svekkelser og multiple somatiske diagnoser, minst en ting har de alle til felles, den totale avhengigheten av den offentlige omsorgen vi som kommune skal gi dem.

Jeg er overbevist om at vi i Drammen har mange dedikerte og dyktige ansatte i tjenestene, jeg tror heller ikke at noen ansatte går på jobb med en intensjon om å gjøre livet ubehaglig for sykehjemsbeboerne. Til tross for dette bør ingen av oss tenke at Drammen er et unntak når det gjelder vold, trakassering og forsømmelse i offentlig omsorg.

Verdens Helseorganisasjon (WHO) påpekte problemstillingen i 2018 med en studie som viser deres at 2 av 3 ansatte i sykehjem oppgir at de har begått vold, overgrep eller forsømmelser mot beboerne.

I en studie fra NTNU (2020) viser funnene at 76 % av pleiepersonalet i sykehjem har observert eldremishandling i løpet av siste år, over 60% rapporterer at de selv har begått en eller flere overgrepshendelser i samme periode.

Omsorg bak lukkede dører, NRK 2023, gjorde sterkt inntrykk på mange av oss som så den, tidligere har vi lest om omsorgssvikten, nå fikk vi se den.

Og nå er vi i 2024 og Røde Kors publiserer en undersøkelse der halvparten av de spurte sykehjemsbeboerne forteller at de enten har opplevd eller vært vitne til forsømmelse, psykisk vold og/eller fysisk vold.

Spørsmål:

1. Har kommunedirektøren noen tall/holdpunkter for å kunne si noe om problematikken vold/overgrep/forsømmelse begått av ansatte i Drammen? Er dette temaet inkludert i brukerundersøkelser?
2. Temaet var oppe i HSO i 2019, hvordan har kommunen jobbet med dette temaet i perioden fra 2019 og frem til i dag? Eventuelt hvilke forebyggende tiltak er iverksatt, og har de hatt effekt?

Kommunedirektør

Politisk sekretariat

Organisasjonsnummer
921234554

Postadresse
Postboks 7500
3008 DRAMMEN

Besøksadresse

Telefon +4732040000
kommunepost@drammen.kommune.no

3. Hvilke rutiner har Drammen kommune for rapportering av vold, overgrep og forsømmelse begått av ansatte, både når det gjelder fra ansatte, beboere og pårørende.
4. Hvor mange tilfeller av vold/overgrep/forsømmelse begått av ansatte er registrert i kommunens avvikssystem i 2023? Mener kommunedirektøren at dette tallet gir et troverdig bilde av problematikken i vår kommune?
5. Hvilke rutiner er det for å varsle polit og/eller tilsynsmyndighetene ved avdekking av vold/overgrep/trakasering begått av ansatte i sykehjem? Hvor mange saker er meldt til disse myndighetene i 2023?
6. Mener kommunedirektøren at det arbeidet som gjøres i kommunen i dag er tilstrekkelig? Hvis ikke, vil kommunedirektøren iverksette ytterligere tiltak eller løfte saken opp til politisk behandling?

Svar

1. Har kommunedirektøren noen tall/holdpunkter for å kunne si noe om problematikken vold/overgrep/forsømmelse begått av ansatte i Drammen? Er dette temaet inkludert i brukerundersøkelser?

- ✓ Nei, dette tema var ikke inkludert i brukerundersøkelsen i 2023
- ✓ Dette er en sammensatt problemstilling. Det er et skille mellom voldshendelser og ulovlig/uheldig bruk av tvang og makt. Det rapporteres svært sjeldent om voldshendelser fra ansatte mot brukere og ansatte imellom
- ✓ Vårt fokus er derfor ulovlig/uheldig bruk av tvang og makt mot enkeltbrukere og vold mot ansatte fra beboere. Trusler fra pårørende mot ansatte forekommer også
- ✓ Dersom vold fra ansatte mot beboer skjer, finnes det en egen rutine som skal følges. Rutine 1036 – Håndtering av mistanke om vold/overgrep mot bruker. Denne er tydelig og gir god oversikt over saksgangen videre
- ✓ Det har vært tre saker i nyere tid som kan omhandle vold mot pasienter, tilsiktet eller utilsiktet. Disse er undersøkt, håndtert og meldt til politi/statsforvalter (Helsetilsynet)

2. Temaet var oppe i HSO i 2019, hvordan har kommunen jobbet med dette temaet i perioden fra 2019 og frem til i dag? Eventuelt hvilke forebyggende tiltak er iverksatt, og har de hatt effekt?

Personsentrert omsorg er et felles verdigrunnlag for alle institusjonene og VIPS ([VIPS praksismodell \(VPM\) - Nasjonalt senter for aldring og helse](#)) som metode igangsettes for alle fra 2024, i samarbeid med USHT (Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester)

- ✓ Det jobbes systematisk med tema ulovlig/uheldig bruk av tvang og makt mot beboere, i henhold til Pasient- og brukerrettighetsloven §4-A
- ✓ Kurs for ansatte på institusjoner som omhandler hvordan møte personer med demens og kognitiv svikt. Dette innebærer bl.a. gjennomgang av tema som

kommunikasjon, samtykke og samtykkevurdering, hvordan unngå tvang, tillitsskapende tiltak og vurderinger

- ✓ Vergetrening: Institusjonene har også ansatte som er spesialisert i disse temaene, og som jobber for å veilede det øvrige personalet. Målet er å unngå situasjoner som kan føre til vold
- ✓ Institusjonene har jevnlig etiske, refleksjonsgrupper for ansatte
- ✓ Qudoskurs (nettbasert læring):
 - ◇ selvbestemmelse og samtykke
 - ◇ tvang og makt, kap. 4-A
 - ◇ tvang og makt – ansvar og myndighet med fokus på selvbestemmelse, samtykkekompetanse, hverdagstvang, tillitsskapende tiltak og lovverk

Mange ansatte har også fått opplæring i de overnevnte temaene i opplæringsbolker med fagrådgiverne i tjenestene.

Dette har til sammen hatt effekt, da personalet blir sikrere i sin håndtering av utagering og vold. De lærer også opp til å lese situasjoner på en bedre måte og dermed unngå situasjoner som fort kan eskalere. Det er også slik at andelen beboere med kognitiv svikt øker og med det øker også andelen som har problemadferd/utagerer. Vi ser en klar sammenheng mellom graden av oppfølging fra fagmiljøene og de ansattes kompetansenivå og evne til å håndtere vanskelige situasjoner.

3. Hvilke rutiner har Drammen kommune for rapportering av vold, overgrep og forsømmelse begått av ansatte, både når det gjelder fra ansatte, beboere og pårørende.

Drammen kommune har en rutine om håndtering av mistanke om vold/overgrep mot bruker (EQS-id 1036)

Ansvarlig leder ved det aktuelle tjenestestedet har ansvar for oppfølging av mistanke om vold og overgrep enten bekymringen kommer fra bruker, pårørende eller ansatte. Politi skal kontaktes og det er politiet som følger opp etterforskning. Virksomhetsleder følger opp kontakten med politiet og sørger for at bruker, pårørende og ansatte blir ivarettatt.

Drammen har også rutiner for håndtering av alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten (EQS- id 1033), rutine for melding og behandling av avvik/ uønskede hendelse (EQS- id 1041) og rutine for hendelsesanalyser og gjennomgang (EQS id 1041) for å kunne lære av alvorlige hendelser og unngå at dette skjer igjen.

Det skrives avvik som senere brukes i et læringsøyemed. Avvikene blir tatt opp jevnlig på møter i avdelingene, og store avvik tas også videre i HMS-gruppene og i etiske refleksjonsgrupper

4. Hvor mange tilfeller av vold/overgrep/forsømmelse begått av ansatte er registrert i kommunens avvikssystem i 2023? Mener kommunedirektøren at dette tallet gir et troverdig bilde av problematikken i vår kommune?

To konkrete saker i 2022/2023 er meldt i avvikssystemet, den tredje er muntlig rapportert og under utredning lokalt.

5. Hvilke rutiner er det for å varsle politi og/eller tilsynsmyndighetene ved avdekking av vold/overgrep/trakassering begått av ansatte i sykehjem? Hvor mange saker er meldt til disse myndighetene i 2023?

Rutine 1036 i EQS om håndtering av mistanke om vold/overgrep mot bruker følges. To saker er meldt politi/Statsforvalter (Helsetilsynet) av kommunen selv. Når gjelder vold fra beboere mot ansatte og beboere imellom, har vi lav terskel for å be om bistand fra politiet.

6. Mener kommunedirektøren at det arbeidet som gjøres i kommunen i dag er tilstrekkelig? Hvis ikke, vil kommunedirektøren iverksette ytterligere tiltak eller løfte saken opp til politisk behandling

Kommunedirektøren mener kommunens rutiner og de tiltakene som gjøres i dag gir gode muligheter for å forebygge og håndtere vold og uønsket bruk av tvang og makt. Dette er et kontinuerlig arbeid som må ha, og har oppmerksomhet i det daglige arbeidet med kontinuerlig forbedring av tjenestene.

Kommunestyret har, i Handlings- og økonomiplanen 2024-2027, vedtatt å undersøke kvaliteten på tjenestene. Kommunedirektøren vil i den forbindelse vurdere om undersøkelse av pårørendes erfaringer med tematikken vold/overgrep/forsømmelse kan inngå i en undersøkelse av kvaliteten på tjenestene framover.